

Godt grunnlag for kvalitetstiltak og økt lønnsomhet på hvitfisk

Fiskeri- og Havbruksnæringsens forskningsfond
Mars 2015

Kvalitet i hvitfisknæringen har vært tema der mange har hevdet sine meninger og gjerne underbygget med å framsette ulike udokumenterte påstander. Dermed har næringen aldri hatt noe godt grunnlag for å gjøre forbedringer. Nofima har nå dokumentert kvalitetsstatus for torsk og hyse levert fra fisker, og registrert hva som er de viktigste fangst- og håndteringsskader for line, juksa, garn, snurrevad og buntrål.

Gjennom dette omfattende registreringsprosjektet har Nofima gitt FHF og næringen et langt bedre grunnlag for å gjennomføre tiltak som kan føre til bedre kvalitet og dermed økt lønnsomhet. Norsk hvitfisknæring har nå en god mulighet til å øke lønnsomheten ved å sørge for at mer av det norske råstoffet anvendes til de best betalte produktene som «Skrei», fersk filét eller prima saltfisk/klippfisk/tørrfisk.

Dette er noe av resultatene i en omfattende studie av råstoffkvaliteten på torsk og hyse som Nofima har gjort for Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond. Det er i 2014 gjennomført kontroll av 4712 fisk av torsk og hyse, hentet fra 68 fangster levert av kystbåter i februar og juni.

Som det fremgår av tabellen nedenfor er største andelen av god råstoffkvalitet fra juksa og lineflåten, mens tilsvarende andel er lavest for garn. Trål og snurrevad ligger på gjennomsnittet med halvparten av god kvalitet. Når det gjelder andel råstoff av dårlig kvalitet ligger snurrevad alene på bunnen, i hovedsak på grunn av rød muskelfarge, trolig på grunn av dårlig bløgging.

«Blodfeil»

For sjømatindustrien er rødfarget muskel og blodflekker i fileten "kostbare" kvalitetsfeil fordi det begrenser mulighetene til å anvende råstoffet til de best betalte produktene i de best betalende markedene.

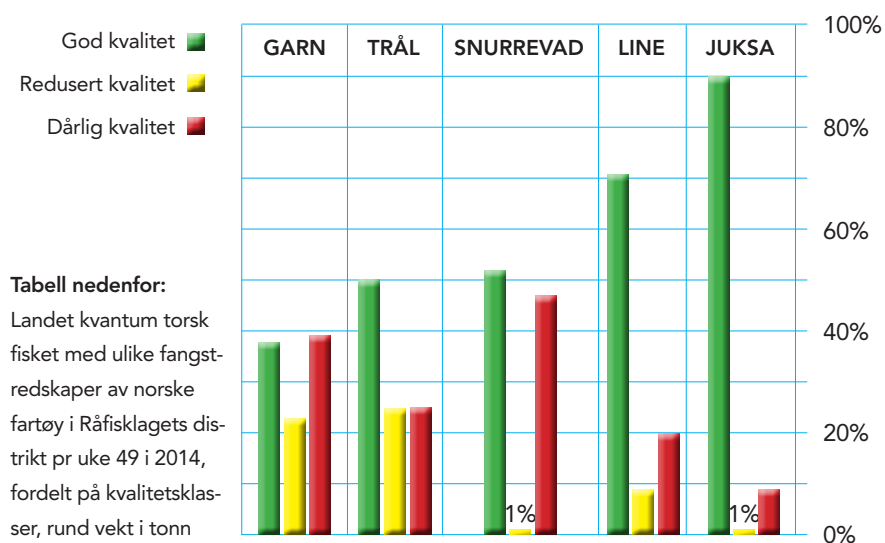
En generelt rød muskelfarge kan være forårsaket av dårlig bløgging, eller at fisken blir utmattet og dør i redskapen under selve fangstoperasjonen. Ytre skader som gir blødning og blodflekker i muskelen kan være forårsaket av fangstredskaper (garnmerker), avtagning av fisken (høtt-

hogg), pumping og annen håndtering som påfører fisken slag eller gjør at den blir klemt mens den ennå er levende.

Slike kvalitetsfeil karakteriserer forskerne under fellesbegrepet fangst- og håndteringsskader. Det er utarbeidet en manual med kriterier for vurdering av denne type skader. Forskerne har også utarbeidet kriterier for klassifise-

ring av råstoffet i «god kvalitet», «reduert kvalitet» og «dårlig kvalitet».

God kvalitet er fisk som er feilfri, eller har inntil to moderate fangst- eller håndteringsskader. Redusert kvalitet har tre eller flere moderate fangst- eller håndteringsskader. Dårlig kvalitet omfatter fisk med alvorlige skader.

	GARN	TRÅL	SNURREVAD	LINE	JUKSA	TOTALT
Totalt pr redskap (t)	112018	94931	92508	53576	35190	388223
% av totalt kvantum	28,9	24,5	23,8	13,8	9,1	100
God kvalitet (%)	38	50	52	71	90	
Redusert kvalitet (%)	23	25	1	9	1	
Dårlig kvalitet (%)	39	25	47	20	9	
God kvalitet (tonn)	42567	47466	48104	38039	31671	207846
Redusert kvalitet (t)	25764	23733	925	4822	352	55596
Dårlig kvalitet (tonn)	43687	23733	43479	10715	3167	124781

Stor variasjon i kvalitet mellom fartøyer og fangster

Det var stor kvalitetsvariasjon mellom fangstene fra de ulike fartøyene, særlig for snurrevad og garn. Den beste snurrevadfangsten hadde 80 prosent god og 20 prosent dårlig kvalitet. Den dårligste snurrevadfangsten hadde kun 12 prosent god mens 88 prosent var dårlig kvalitet.

Tilsvarende hadde den beste garnfangsten 66 prosent god, 18 prosent redusert og 16 prosent dårlig kvalitet. Den dårligste garnfangsten hadde kun 14 prosent god, 26 prosent redusert og 60 prosent dårlig kvalitet. Det var mindre kvalitetsforskjeller mellom fangstene som var fisket med krokredskaper, line og juksa.

Forskerne mener at dette viser et betydelig potensiale for å bedre kvaliteten på fangstene av torsk fisket med snurrevad og garn. Dette ved at fangst og håndtering blir utført optimalt. Driftsforhold, fangstmengde og effektivitet i fangstbehandlingen ombord er nøkkelord i denne sammenhengen.

Hyse

Det ble også registrert kvalitet på hyse der andelen god kvalitet var noe høyere i forhold til torsk. Snurrevad leverte 61 prosent, line 71 prosent, mens trål bare nådde 45 prosent hyse av god kvalitet. Motsatt leverte trål 43 prosent, snurrevad 37 prosent og line 18 prosent av dårlig kvalitet.

Åtesprengt fisk ikke registrert

Rapporten tar for seg skader som skjer under fangst og håndtering, slik at sesongproblemer som bløt, åtesprengt fisk

FOTO: INGE WAHL/NOFIMA

Forskere fra Nofima kontrollerer her fangster levert i Båtsfjord.

er holdt utenfor denne registreringen. Dette er et alvorlig kvalitetsproblem som særlig forekommer i vårtorskefisket i Finnmark (loddetorsk) og i perioder med store, kystnære forekomster av sild (sildetorsk). Slikt råstoff må håndteres skånsomt, kjøles godt om bord og bli prosessert raskest mulig etter fangst.

Redusert kvalitet de siste 10 årene?

For 10 år siden, i 2004, utførte Nofima

en tilsvarende undersøkelse av kvaliteten på torsk ved landing. Undersøkelsen i 2014 indikerer at kvaliteten har blitt noe dårligere de siste 10 årene. Særlig er dette tilfelle for torsk fisket med snurrevad, men også til en viss grad for garntorsk. I samme periode har snurrevad og garn økt sin andel av fangstene i kystfisket fra 61 til 73 prosent.

KONTAKTPERSON